

Afspenen op zes weken na een periode van verhoogde melkgift, een groter formaat kalverkorrel of een stimulans van de voeropname door het gebruik van een speenstarter. Verschillende deskundigen ventileren uiteenlopende ideeën over het ideale rantsoen van de jongste kalveren.

Bij de geboorte beslaat de pensomvang van een kalf ongeveer vijftwintig procent van het totale magenstelsel, vertelt Alfred Smits, productmanager rundvee bij Hendrix UTD. 'Dit groeit uit naar tachtig procent bij een volwassen dier. En naar die omvang wil je zo snel mogelijk toewerken.' Een eenvoudige uitspraak waarachter een complexe materie schuilt. Want wat is nu dé manier om die pensontwikkeling vroegtijdig te bewerkstelligen? De meningen hierover lopen uiteen. Een kortere, intensievere melkperiode om vervolgens op zes weken te spenen lijkt in Nederland voornamelijk tegenstanders te kennen. Kalvermelkproducent Sloten onderzocht de mogelijkheid om kalveren in zes weken versneld op te fokken naar Ameri-

kaans voorbeeld (zie kader). 'In het onderzoek is de concentratie melkpoeder verhoogd tot anderhalf keer de standaard hoeveelheid', vertelt technisch directeur Steffen Rouwers. 'De extra groei die de kalveren daarmee in zes weken opbouwen, verdwijnt kort daarna weer als sneeuw voor de zon.' De verklaring hiervoor is volgens Rouwers het hogere verzadigingsgevoel bij de kalveren door de melk. Dit maakt de opname van ruw- en krachtvoer minder aantrekkelijk. Op het speenmoment zijn deze dieren amper vast voedsel gewend, waardoor eerst een terugslag in de groei ontstaat.

Eerst krachtvoer, dan hooi
Engelbert Heutink, kalveropfokspecialist van Hendrix UTD, geeft aan dat het kalf

vanaf de derde dag krachtvoer tot zijn beschikking moet hebben om de melkgift vroegtijdig af te kunnen bouwen. 'Uit onderzoek is gebleken dat het voeren van onze tienmillimeterkorrel resulteert in een tien procent hogere opname dan de standaard kalverbrok. De grootte van de brok blijkt cruciaal.'

Joost Snoep, dierenarts-specialist rundergezondheid bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), noemt de muesli-achtige producten een goede stimulans voor de eerste voeropname. 'Dat zijn smakelijke producten waar een kalf snel van leert eten, ook omdat het aan de bek blijft plakken. Het krachtvoer moet lekker en eenvoudig beschikbaar zijn vanaf de eerste week, net zoals een goede voorraad schoon water.'

Het moment waarop het eerste ruwvoer aan de kalveren gegeven moet worden blijkt discutabel. Snoep geeft de voorkeur aan een gift van mooi zacht hooi vanaf de tweede week, terwijl Alfred Smits van Hendrix UTD een ruwvoergift vanaf vier à vijf weken vroeg genoeg acht. 'Ontwikkeling van de pens wordt in eerste instantie gestimuleerd door de opname van kracht-

voer. Indien te vroeg hooi wordt verstrekt gaat dit ten koste van de groei', stelt Smits.

Inhalen van achterstand

Hoewel in Nederland het belang van de goede begingroei gepredikt wordt, denkt de Vlaamse dierenarts Geert Hoflack van de diergeneeskundige faculteit van de Universiteit Gent hier heel anders over. 'Achterstand die kalveren in de eerste maanden oplopen en die louter voedingsgebonden is en dus niet door ziekte is veroorzaakt, kunnen ze in de periode daarna makkelijk compenseren.' Hoflack baseert zich met deze uitspraak op de resultaten die veehouders met het gebruik van een speenstarter realiseren. Dit product is, afhankelijk van het merk, verkrijgbaar

in poedervorm of in korrels van 4 mm en bevat 17 procent eiwit en 960 tot 990 VEM. Vanaf de tweede dag na geboorte kan de speenstarter deel uitmaken van het rantsoen. Hoflack adviseert de melkgift beperkt te houden, zodat de kalveren haast verplicht zijn de speenstarter als alternatief te zoeken. Volgens het door hem gehanteerde voerschema moeten de kalveren op een leeftijd van drie weken driehonderd gram speenstarter opnemen. Vanaf dat moment wordt in vier weken tijd de speenstarter geleidelijk vervangen door kalvervlokken (muesli). Op zeven weken zouden de kalveren anderhalve kilogram vlokken moeten opnemen. Tot twaalf weken krijgt het kalf daarnaast nog anderhalve liter koemelk.

'Vanaf de tweede week krijgen de kalveren goed hooi aangeboden, maar vanaf de zevende week krijgen ze een ruwvoer-georiënteerd rantsoen, dat is vroeg genoeg. De pens moet eerst met krachtvoer leren werken, voordat deze met ruwvoer aan het werk gezet wordt.'

De praktijkvoorbeelden waarmee Hoflack geconfronteerd wordt, maken hem enthousiast over deze opfokmethode. Wel plaatst hij de opmerking dat de speenstarter een relatief duur product is. 'Als bedrijven problemen hebben met diarree of griep rond het spenen dan is deze werkwijze wel de moeite en het geld waard.'

Christel van Raay

Hogere groei bij snelle opfokmethode in eerste zes weken vervalft na het speenmoment

Het groeivoordeel van versnelde opfok is op een leeftijd van vijftien weken nagenoeg verdwenen. Dit gegeven maakt, in combinatie met het duurder kalvermelkpoeder, de Amerikaanse snelle opfokmethode onrendabel in Europa. Tot deze conclusie kwamen Gert Klaassen en Steffen Rouwers van Sloten na afronding van hun onderzoek naar de snelle opfokmethode.

Voor het onderzoek werd een groep van 25 kalveren zes weken met standaard Sprayfo-kalvermelkpoeder met 21 procent eiwit en 15,5 procent vet gevoerd. Eenzelfde groep kreeg eveneens zes weken een melkpoeder met 28 procent eiwit en 15,5 procent vet. Ter vergelijking werd een controlegroep negen weken met het standaard product gevoerd.

In de versnelde opfokmethode kregen de dieren dagelijks ongeveer anderhalf keer de normale hoeveelheid melkpoeder. Daarnaast hadden de dieren kalverkorrel, snijmaïs, gedroogd hooi en drinkwater tot hun beschikking. Aan de resultaten (tabel 1) is af te lezen dat de snelle opfokmethode gedurende de eerste zes weken een duidelijk hogere groei bewerkstelligde. Dit gold met name bij de 'verhoogde eiwitgroep'. Voor het spenen namen deze twee groepen minder ruwvoer en kracht-

voer op door de hogere melkgift. Na het speenmoment nam de groeivoorsprong aanzienlijk af. In een vervolgonderzoek werd het melkpoeder

Tabel 1 – Groeieresultaten en voeropname per kalf in onderzoek 1

eiwitperc. kalvermelk speenleeftijd	21 % 9 weken	21 % 6 weken	28 % 6 weken
groeï 0-6 weken in kg	24,9	26,6	32,7
groeï 6-9 weken in kg	14,3	13,1	13,0
groeï 9-15 weken in kg	54,6	53,8	49,2
daggroeï 0-15 weken in gr	893	890	904
opfokmelk in kg			
0-6 weken	26,5	39,7	39,9
6-9 weken	12,5	—	—
totaal	39,0	39,7	39,9
kalverkorrel in kg			
0-6 weken	13,6	8,9	9,6
6-9 weken	30,7	35,0	35,6
9-15 weken	133,4	133,9	138,6
totaal	177,7	177,8	183,8
snijmaïs in kg			
0-15 weken	105,3	105,4	108,0

met verhoogd eiwit verrijkt met 4,5 procent meer vet. Hiermee werd de scheve vet-eiwitverhouding rechtgetrokken en wilden de onderzoekers de invloed van het vetpercentage natrekken. Een tweede wijziging in de proefopzet was de aanpassing van de concentratie kalvermelkpoeder naar de standaard hoeveelheid – in plaats van anderhalf keer de gangbare concentratie – in de eerste tien dagen. In het eerste onderzoek telden de twee groepen met hogere concentraties in het rantsoen namelijk dubbel zoveel kalveren met diarree vergeleken met de controlegroep. De aanpassingen hadden weinig invloed op het eindresultaat. De eerste groeivoorsprong was ook in dit geval na vijftien weken grotendeels verdwenen.

Op basis van deze resultaten concluderen Klaassen en Rouwers dat het matige groeivoordeel van de snelle opfok niet opweegt tegen de meerkosten van het voer. Voor het eerste onderzoek berekenden zij aan meerkosten voor de groep met 28 procent eiwitmelkpoeder in het rantsoen 10,82 euro per kalf. In het tweede onderzoek was dit 9,75 euro per kalf. De totale opfokkosten bij de versnelde opfokmethode zijn volgens de onderzoekers bovendien hoger doordat een luxere kalverkorrel moet worden gevoerd.

Verzadiging door melk maakt vast voedsel minder aantrekkelijk

Snelle kalveropfok ter discussie